

महिला व बालकांवर होणाऱ्या अत्याचारास आळा घालण्यासाठी राज्यातील पोलीस चौकीच्या हद्दीत स्थापन करण्यात आलेल्या केंद्रे मार्गदर्शन केंद्रावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी या केंद्राच्या संबंधात समन्वय साधण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या सुकाणू समितीबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.३१०/का-२

नवीन प्रशासन भवन, ३रा मजला,

मादम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : १७ डिसेंबर, २०११.

वाचा : १) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२००५/प्र.क्र.२०२/का-२, दि.२१.१.२००६.

२) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.मसके-२००७/प्र.क्र.२३६/का-२, दि.१३.२.२००८.

प्रस्तावना :- मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी क्रिमीनल अपील नं.३५९/२००८ मध्ये दिनांक १०.७.२००९ रोजी The Steering Committee constituted by Government Resolution No.MSK/२००५/२०२ No.२, dated २१st January, २००६ issued by the women and child development department, Government of Maharashtra shall monitor and make recommendations to ensure the comprehensive implementation of the Protection of Women from Domestic Violence Act, २००५ याप्रमाणे निर्देश दिलेले आहेत. तसेच महिला व बालकांवर होणाऱ्या अत्याचारास आळा घालण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या सुकाणू समितीच्या दिनांक २१.८.२००९ च्या बैठकीचे इतिवृत्तातील मुद्दा क्र.५ नुसार क्रिमीनल अपील नं.३५९/२००८ मध्ये दिनांक १०.७.२००९ रोजी मा.उच्च न्यायालयाने पुढील आदेश दिलेले आहेत. The Steering Committee constituted by Government Resolution No.MSK/२००५/२०२ No.२, dated २१st January, २००६ issued by the women and child development department, Government of Maharashtra shall monitor and make recommendations to ensure the comprehensive implementation of the Protection of Women from Domestic Violence Act, २००५, त्यास अनुसरून महिला व बाल विकास विभागाने दिनांक १३.२.२००८ रोजी मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय समितीची जबाबदारी अपर मुख्य सचिव (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय प्रकल्प सुकाणू समितीकडे सोपविणेबाबत विचार करून शासनास प्रस्ताव सादर करावा. यामुळे सनियंत्रण व अंमलबजावणीचे काम करणे जास्त सुकर होईल.

शासन निर्णय :- महिला व बाल विकास विभागाने दिनांक १३.२.२००८ रोजी मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय समितीची जबाबदारी अपर मुख्य सचिव (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय प्रकल्प सुकाणू समितीकडे सोपविण्यासाठी खालीलप्रमाणे प्रस्ताव सादर करण्यात येत आहे.

(१) शासन निर्णय दिनांक २१.१.२००६ नुसार महिला व बालकांवर होणाऱ्या अत्याचारास आळा घालण्यासाठी राज्यातील पोलीस स्टेशनच्या आवारात स्थापन करण्यात आलेल्या मार्गदर्शन केंद्रावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी तसेच या केंद्रांना मार्गदर्शन करण्यासाठी व या केंद्रांच्या संबंधात विविध विभागांमध्ये समन्वय साधण्यासाठी पुढीलप्रमाणे राज्यस्तरीय प्रकल्प सुकाणू समितीची स्थापना करण्यात आली आहे. समितीची रचना खालीलप्रमाणे आहे.

१) अपर मुख्य सचिव (गृह)

-

अध्यक्ष

२) प्रधान सचिव (गृह)	-	सदस्य
३) प्रधान सचिव /सचिव, महिला व बाल विकास विभाग	-	सदस्य सचिव
४) पोलीस उपमहासंचालक (मअप्रवि)	-	सदस्य
५) पोलीस आयुक्त, मुंबई यांचे प्रतिनिधी	-	सदस्य
६) टाटा विज्ञान संस्था यांचे प्रतिनिधी	-	सदस्य
७) स्त्रीमुक्ती संघटना	-	सदस्य
८) भारतीय स्त्री संघटना	-	सदस्य

वरील समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे आहे.

सदर सुकाणू समिती समुपदेशन केंद्राच्या कामकाजावर नियंत्रण ठेवेल व त्यांना सल्ला व मार्गदर्शन करेल. तसेच या नियंत्रण कक्षाच्या प्रशासनाबाबत निर्णय घेईल. समुपदेशन केंद्राच्या विस्तारीकरण्याबाबत आणि स्वयंसेवी संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाची छाननी करून ती शासनाकडे पाठविण्याबाबत समिती कार्यवाही करेल. गृह विभाग, महिला व बाल विकास विभाग, इतर विभाग, समुपदेशन केंद्रे आणि स्वयंसेवी संस्था यांच्यात समन्वय ठेवणे, मार्गदर्शन करणे, प्रशासकीय व धोरणात्मक निर्णय घेणे इत्यादी कार्य करेल.

(२) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी क्रिमीनल अपील नं.३५९/२००८ मध्ये दिनांक १०.७.२००९ रोजी The Steering Committee constituted by Government Resolution No.MSK/२००५/२०२ No.२, dated २९st January, २००६ issued by the women and child development department, Government of Maharashtra shall monitor and make recommendations to ensure the comprehensive implementation of the Protection of Women from Domestic Violence Act, २००५, including

- Making decisions on principles governing the said Act and its execution;
- advising on financial management for the implementation of the said Act;
- reviewing the programme plans/work plans of the organizing and implementing, agencies under the said act.
- facilitating, coordination with different arms of the government and stakeholders for the smooth and effective implementation of the said act;
- periodic monitoring of implementation of the said act by reporting from its functionaries;
- developing a criterion for selecting functionaries, such as protection officers and service providers, under the said act;

(३) महिला व बालकांवर होणाऱ्या अत्याचारांस आळा घालण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या सुकाणू समितीच्या दिनांक २९.८.२००९ च्या बैठकीच्या इतिवृत्तामधील मुद्दा क्र.५ नुसार पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

क्रिमीनल अपील नं.३५९/२००८ मध्ये दिनांक १०.७.२००९ रोजी The Steering Committee constituted by Government Resolution No.MSK/२००५/२०२ No.२, dated २९st January, २००६ issued by the women and child development department, Government of Maharashtra shall monitor and make recommendations to ensure the comprehensive implementation of the Protection of Women from Domestic Violence Act, २००५, त्यास अनुसरून महिला व बाल विकास विभागाने दिनांक १३.२.२००८ रोजी मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय समितीची जबाबदारी अपर मुख्य सचिव (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या राज्यस्तरीय प्रकल्प सुकाणू समितीकडे सोपविण्याबाबत विचार करून शासनास प्रस्ताव सादर करावा. यामुळे सनियंत्रण व अंमलबजावणीचे काम करणे जास्त सुकर होईल.

(४) शासन निर्णय क्र.मसके-२००७/प्र.क्र.२३६/का-२, दिनांक १३.२.२००८ खालीलप्रमाणे आहे.

कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५ व त्याचे नियम २००६ च्या तरतूदीनुसार राज्यात घडणाऱ्या कौटुंबिक हिंसाचाराच्या घटनांची माहिती घेणे, त्यावर केलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेणे व एकंदरीत कायद्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे उप विभागीय स्तर, जिल्हा स्तर व राज्यस्तर अशा त्रिस्तरीय समित्या तसेच सदर समित्यांची कार्यकक्षा व कार्ये यासह स्थापन करण्यास या निर्णयान्वये शासनाची मान्यता देण्यात आलेली आहे.

(अ) उप विभागीय स्तर (प्रांत अधिकारी स्तर) समिती :-

१. उप विभागीय अधिकारी (S.D.O.)	-	अध्यक्ष
२. सर्व तहसिलदार	-	सदस्य
३. सर्व गट विकास अधिकारी	-	सदस्य
४. सर्व ग्रामीण रुग्णालय / प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे प्रभारी वैद्यकीय अधिकारी/वैद्यकीय अधिकारी	-	सदस्य
५. सर्व पंचायत समिती सभापती	-	सदस्य
६. सर्व तालुक्याचे नायब तहसिलदार	-	सदस्य
७. उप विभागीय अधिकारी यांचे कार्यालय जेथे आहे तेथील बार कौन्सिल (वकील संघटना) सुचविल ती महिला वकील	-	सदस्य
८. विभागातील महिला स्वयंसेवी संस्था, संघटना यांचे प्रतिनिधी (जास्तीत जास्त ३)	-	सदस्य

समितीची कार्यकक्षा व कामे :- समितीच्या अध्यक्षांच्या अधिपत्याखाली जेवढे तालुके असतील तेथपर्यंत समितीची कार्यकक्षा असेल.

कार्य :-

१. समितीची तिमाही बैठक होईल. पहिली बैठक प्रांत अधिकाऱ्यांची कार्यालयाच्या ठिकाणी होईल. व नंतर क्रमाक्रमाने तिमाही बैठका त्या उपविभागाच्या तहसिलदारांच्या कार्यालयात घेण्यात याव्यात.
२. समिती बैठकीत उपविभागात कौटुंबिक हिंसाचाराच्या नोंद झालेल्या घटनांचा आढावा येईल.
३. समिती पिडीत महिलेस उपलब्ध करून देण्यास आलेल्या सेवांचा आढावा घेईल.
४. समिती या कायद्याबाबत जनतेत जागरूकता निर्माण करण्याचा प्रयत्न करील.
५. समिती कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी निरनिराळ्या विभागात समन्वय राखण्यासाठी योग्य कार्यवाही करील.
६. सदस्य सचिव हे विभागातील सर्व कौटुंबिक हिंसाचाराच्या नोंद झालेल्या घटनांची व त्याबाबतच्या कार्यवाहीची माहिती सर्व संरक्षण अधिकाऱ्यांकडून मागवतील व बैठकीत त्यांची माहिती देतील. तसेच बैठकीचे इतिवृत्त जिल्हास्तरीय समितीस सादर करतील.

(ब) जिल्हास्तरीय समिती :-

१. जिल्हाधिकारी	-	अध्यक्ष
२. पोलीस अधिक्षक / पोलीस आयुक्त	-	उपाध्यक्ष
३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
४. जिल्हा शल्यचिकीत्सक	-	सदस्य
५. जिल्हा आरोग्य अधिकारी	-	सदस्य
६. सर्व प्रांत अधिकारी	-	सदस्य
७. जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	-	सदस्य सचिव
८. जिल्हास्तरीय मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला समिती सुचविल तो त्यांचा एक सदस्य	-	सदस्य
९. सभापती महिला व बाल विकास समिती, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
१०. जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी कार्यालय असलेल्या महिला संघटनांच्या अध्यक्ष ५ प्रतिनिधी	-	सदस्य

११. जिल्हा न्यायालयातील बार असोसिएशन सुचविल त्या

महिला वकील एक प्रतिनिधी

- सदस्य

समितीची कार्यकक्षा व कामे :- समितीची कार्यकक्षा संपूर्ण जिल्हा असेल.

कार्य :-

१. समितीची तिमाही बैठक होईल.

२. समिती उपविभागीय समितीच्या कामकाजाच्या व बैठकीच्या इतिवृत्तांचा आढावा घेईल.

३. समितीचे सदस्य सचिव हे जिल्ह्यातील सर्व उप विभागीय समितीच्या सदस्य सचिवांकडून त्यांच्या उपविभागात कौटुंबिक हिंसाचाराबाबत नोंद झालेल्या घटनांची व त्यावर झालेल्या कार्यवाहीची माहिती संकलित करतील व ही माहिती आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांना सादर करतील व आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे हे सदर माहिती राज्य स्तरीय समितीपुढे सादर करतील.

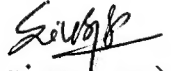
४. समिती कायद्याबाबत जिल्ह्यातील जनतेमध्ये जागृती निर्माण करण्यासाठी उपविभागीय समितीस सहाय्य व मार्गदर्शन करेल.

५. समिती कायद्याच्या अंमलबजावणीत येणाऱ्या अडी अडचणीबाबत व उपाययोजनांबाबत माहिती राज्य स्तरीय समिती अभिप्रायासह देईल.

तरी वरीलप्रमाणे प्रस्तावित केल्यानुसार शासन निर्णय क्र.मसके-२००७/प्र.क्र.२३६/का-२, दिनांक १३.२.२००८ अन्वये स्थापन करण्यात आलेल्या त्रिस्तरीय समित्यांपैकी राज्यस्तरीय समिती बरखास्त करून त्या समितीची जबाबदारी शासन निर्णय क्र.मसके-२००५/प्र.क्र.२०२/का-२, दिनांक २१.१.२००६ नुसार अपर मुख्य सचिव (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखाली महिला व बालकांवर होणाऱ्या अत्याचारांस आळा घालण्यासाठी राज्यातील पोलीस स्टेशनच्या आवारात स्थापन करण्यात आलेल्या मार्गदर्शन केंद्रावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी तसेच या केंद्रांना मार्गदर्शन करण्यासाठी व या केंद्राच्या संबंधात विविध विभागामध्ये समन्वय साधण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या सुकाणू समितीकडे वरील जबाबदारी सोपविण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या WWW.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने

(शं.शा.पंढाळ)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

अपर मुख्य सचिव (गृह), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई.

पोलीस आयुक्त, मुंबई/पोलीस उप आयुक्त (अंमलबजावणी), मुंबई.

पोलीस उपमहानिरीक्षक (महिला अत्याचार प्रतिबंध विभाग), पोलीस मुख्यालय, मुंबई.

मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा. राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी.

वरील सर्व महिला समुपदेशन केंद्र (संबंधीत जिल्ह्यातील जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेमार्फत)

सर्व अधिकारी, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व संरक्षण अधिकारी (संबंधीत जिल्ह्यातील जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेमार्फत)

सर्व आश्रमगृह (संबंधीत जिल्ह्यातील जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेमार्फत)

टांटा सामाजिक विज्ञान संस्था, मुंबई.

निवड नस्ती, का.२,